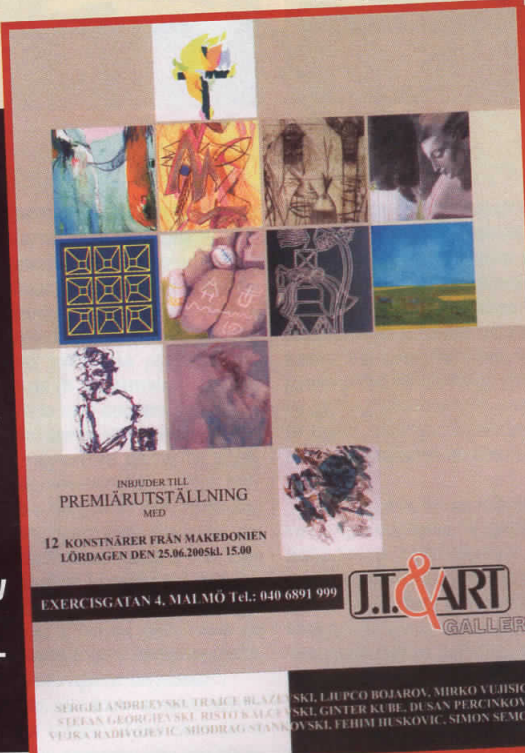

ЈА ОТВОРААТ ШВЕДСКА ЗА МАКЕДОНСКАТА УМЕТНОСТ

На 25 јуни во Малме, Шведска, со изложба на 12 македонски ликовни уметници, ќе биде промовиран галериски простор каде првенствено ќе можат да излагаат уметници од Македонија и од Балканот. Зад оваа галерија стојат познатите македонски уметници, сопружниците Вујка Радивојевиќ и Љупчо Бојаров, како и славистот Миодраг Станковски, кој веќе 46 години живее и работи во Шведска. Сопружниците Бојаров го запознале Станковски при своето прво гостување во Шведска во 2001 година, кога на Меѓународното графичко биенале во Стокхолм двајцата добија награди. По две години, нивниот пријател од македонско потекло токму со нивни дела го отвори својот прв галериски простор во шведското монденско место Биериц, а новата галерија во Малме е просторот каде што тројцата пријатели ја вложуваат сета своја уметничка енергија

На изложбата во Малме ќе бидат претставени околу 40 дела од 12 македонски уметници - Ристо Калчевски, Симон Шемов, Душан Перчинков, Гинтер Кубе, Стефан Георгиевски, Мирко Вујиски, Трајче Блажевски, Сергеј Андреевски, Фехим Хусковиќ, Вујка Радивојевиќ-Бојаров, Љупчо Бојаров и Миодраг Станковски. „Правилата на уметничките кругови во Шведска

Сопружниците Вујка Радивојевиќ и Љупчо Бојаров се познати уметници на македонската ликовна сцена. Двајцата зад себе имаат богато творечко искуство, долга километража од гостувања на ликовните сцени на поранешните југословенски простори и низ Европа и богато портфолио со награди - меѓу другите Вујка во 1996 година ја доби наградата за сликарство „Петар Мазев“ на Петтиот зимски салон, а Љупчо во 1997 е награден со ДЛУМ-овата награда за графика, „Моша Пијаде“. Сепак, за нивниот поинтензивен пробив надвор од границите на Македонија пресудно беше учеството на Петтото меѓународното графичко биенале во Стокхолм, 2001 година, кога и двајцата добија награди, но и шведската културна јавност се заинтересира за

нивното творештво. Тогаш Бојарови го запознаа Миодраг Станковски, професор на Катедрата за јужнословенски јазици на Универзитетот во Лунц, во близината на Малме.

„Миодраг Станковски потекнува од Македонија, од каде заминал на 18-годишна возраст веднаш по завршувањето на гимназиското образование. Прво емигрирал во Франција, а потоа во Шведска, каде што студирал на Универзитетот во Упсала. Целиот работен век бил професор, во шведската средина е ценет славист, а кај нас е познат како автор на преводот на поезијата на добитникот на „Златниот венец“ на Струшките вечери на поезијата - шведскиот поет Томас Транстример, на македонски јазик. Уште во младоста

Со негова поддршка се отвора галеријата во Малме: Миодраг Станковски

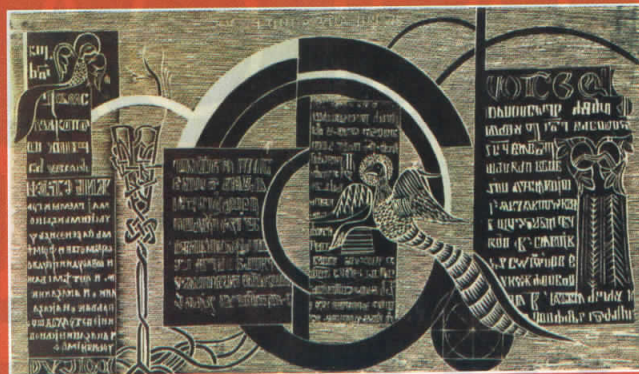

секогаш налагаат на изложбите да учествуваат и домаќините, па затоа се вклучени и наши дела. Секој уметник ќе биде претставен со по три дела. Посебна карактеристика на изложбата е што на неа првпат заеднички ќе бидат претставени некои значајни уметнички личности од Македонија. Тоа се автори што имаат големи творечки вредности, но кои не биле толку експонирани во домашната јавност.

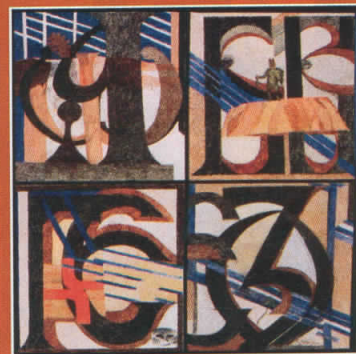

Од творештвото на Вујка Радивојевиќ-Бојаров

Дворез, Ex libris, 2003

Дело од циклусот „Соочувања“, работен во периодот од 1995 до 2001 година

„Мако и двајцата сме уметници, не инсистираме и нашите деца да тргнат по нашите патеки. Кога беше мал, Александар покажуваше талент за цртање и Љупчо веруваше дека ќе биде уметник, но потоа не изненади со желбата да се занимава со наука. За Веда сè уште е рано да се прават какви било планови. Впрочем, како и за Александар, ќе ја оставиме самата да си избере својот пат“

Станковски мечтаел да биде сликар, но неговиот професионален пат отишол во друга насока и сега на 64-годишна возраст, откако е во пензија, решен е интензивно да му се посвети на сликарството. Кога се запознавме, тој често ни велеше дека кога би ги имал нашите години и енергија би направил многу нешта на уметнички план. Во еден момент јас и Љупчо му предложивме да ги споиме неговото искуство и добри врски во шведската средина со она што тој го смета за наша предност, и така се роди идејата за галеријата во Малме”, објаснува Вујка Радивојевиќ-Бојаров.

Нејзиниот сопруг Љупчо во последните месеци повеќе е во Шведска отколку во Македонија - заедно со Станковски ја подготвуваат галеријата за отворањето на 25 јуни. „Галеријата е сместена во центарот на Малме и во неа првенствено ќе може да излагаат уметници од Македонија и од Балканот, но преку неа ќе се остваруваат контакти и со други галериски простори во Шведска, како и со меѓународни фестивали, ликовни колонии и слични манифестации. Целта е да ја приближиме уметноста од Македонија и воопшто од Балканот до шведската културна средина, којашто е отворена за нови идеи и концепции“. Бојарова вели дека нивниот партнер Станковски во овој проект ја вклучува и својата прва галерија во монденското место Биериц, во чиј склоп постои и ателје во којашто се симболичен надомест ќе може да престојуваат уметници од Македонија и пошироко.

„Денес е надмината претставата за уметникот како боем, кого ништо друго не го интересира освен неговата уметност. Уметникот денес мора да биде и добар организатор, да умее да воспоставува контакти, да ги следи случувањата на светската уметничка сцена. Всушност, таквата ситуација не натера мене и Љупчо самите да бараме начин да контактираме со светот и да си отвораме свои патишта. Така во 2001 година ни се случи биена-

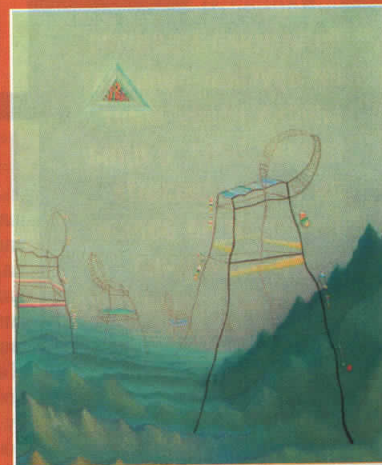
лето во Стокхолм и поинтензивно почнавме да соработуваме со шведската средина. Инаку, излегувањето од локалните рамки за секој уметник е важен чекор, бидејќи тоа е единствениот начин да се проверат сопствените творечки вредности. Кога сте затворени во една мала средина, вие не знаете колку вредите. Вредноста е мерлива работа. Вреден си ако се измериш со другиот, во спротивно не знаеш на што си. За жал, кај нас луѓето се сè позатворени, не комуницираат меѓу себе, не се посетуваат... А со затворени луѓе многу полесно се манипулира, па така еден слој наши критичари кои си дадоа за право да ја дефинираат ликовната сцена, во еден период отфрлија сè што е класично и сакале да го имитираат светот, почнаа да форсираат само еден вид уметност, а другиот дел од уметниците се најдоа запоставени и фрустрирани, па се повлекоа...“

За себе таа вели дека искуството и годините ѝ донеле многу поголема творечка мудрост. „Кога бев помлада мислев дека сè што создавам е ненадминливо и најдобро. Но со текот на годините расчистив со таквите размислувања и научив дека на творештвото треба да се гледа многу порационално, дека ние, денешните уметници, само правиме репризи на она што е создадено многу векови пред нас...“ Со годините на нејзините уметнички почетоци е врзано познатството со Љупчо, нејзиниот сопруг. Таа била студент на Ликовната академија во Нови Сад, а тој во Скопје. Се сретнале на изложба на Гоја и Веласкез во Народниот музеј во Белград, потоа таа решила да дојде во Скопје и од 1983-та живее тука.

За тоа како живеат двајца уметници под ист покрив, Бојаров вели: „И лесно и тешко, не може да се дефинира. Дури сега, по 22 години за-

Ликовна поетика која зрачи со суptилен интимизам - од творештвото на Љупчо Бојаров

едничко живеење, ги гледам предностите на тоа што и двајцата имаме иста професија. Во почетокот и не беше баш лесно, бидејќи кај секого надвладуваше амбицијата и стравот дека едниот го загрозува творечкиот набој на другиот. Но успеавме да ја надминеме таа фаза. Со Љупчо сме сосема различни како карактери и уметници, но низ годините научивме да си ги торејраме различностите, и сега гледаме дека е предност што двајцата сме од иста професија бидејќи можеме да работиме заеднички. Еве сега Љупчо е во Шведска и ги брка своите работи, јас сум тука со моите обврски, а сепак работиме на една заедничка цел, на галеријата, но и на лично претставување“. Кога зборува за карактерните разлики со својот сопруг, Вујка вели дека тој отсекогаш тежнел кон професионална независност и секогаш работел како слободен уметник. Рационалноста во нејзиниот карактер, пак, ја насочила кон тоа покрај со творештво да се занимава и со педагошка дејност. Прво работела како професорка по ликовно во гимназијата „Цветан Димов“, а последните десет години предава акт со пластична анатомија и цртање во Училиштето за применета уметност „Лазар Личеноски“. „Денешните млади се мно-

гу поразлични од времето кога ние бевме млади. Ние бевме многу поамбициозни и имавме поголема верба, додека денешните млади се многу порационални, пореални и свесни за времето во којшто живеат“. Како професорка, таа се обидува на своите ученици да им пренесе дел од сопственото искуство и да ги научи дека треба да бидат потрпеливи во итањето по сопствените успеси.

„Кога е човек млад мисли дека ќе го допре космосот и дека ако не го искористи сопствениот потенцијал во дадениот момент сè ќе отиде во неповрат, дека утре нема да има друга шанса. Низ животот научив дека некои работи се случуваат без наша желба или сакање, тогаш кога ќе им дојде време, затоа што ни биле судени.

Дали истото им го советува на своите деца? „Секако. Нашиот син Александар има 20 години и студира нуклеарна физика во Белград. Во скопската гимназија 'Корчагин' беше првенец на генерацијата и кога ни рече дека е решен да студира нуклеарна физика, јас и Љупчо направивме сè да му го овозможиме тоа. Сега тој ни враќа со успеси. Имаме и деветгодишна ќерка Веда, второодделенка, и ако таа покаже интерес за ликовната уметност, ќе ја поддржиме, но никако нема да настојуваме да ја засака со сила, бидејќи уметноста никогаш не може да се сака ако љубовта не потекнува од срцето“.

Гордана Колевска

Во текот на јули, во галеријата во Малме ќе биде отворена изложба на дваесетина сликарки од Македонија, Албанија, Грција, Бугарија и Србија. Изложбата е за женскиот принцип во уметноста, а јас ѝ дадов наслов „Сè постои заради нас“. На оваа изложба авторките ќе се претстават со по две дела